

Mette Frederiksens undskyldningstale til ofrene i spiralsagen

Taler

Mette Frederiksen
42. statsminister,
Socialdemokratiet

Dato

24. september 2025

Sted

Kulturhuset i Nuuk, Grønland

1 Kære alle sammen.

I dag er en særlig dag.

5 Vi skal sætte ord på et svigt, der fik store konsekvenser for grønlandske piger og kvinder.

Nogle af jer er til stede her i dag.

10 I er blandt de tusindvis af grønlandske piger og kvinder, der fra 1960'erne og frem fik spiral.

Mange af jer mod jeres vilje.

15 * * *

Naja Lyberth, du var kun 14 år gammel, da du fik sat en spiral op.

En spiral, der var designet til kvinder, der havde født.

20

Du har fortalt, at det var ligesom at have knive inde i sig. At staten tog din mødom.

25

Og selvom du så, hvordan pigerne i din klasse på skift blev kaldt ind til lægen. Så var I for skamfulde til at dele det med hinanden.

* * *

30 Hedvig Frederiksen, du har fortalt, at det var forstanderinden på dit kollegium,
der sendte dig til lægen.

I venteværelset så du, hvordan pigerne én efter én kom grædende ud.

35 Du har fortalt, at du var bange. At du ikke vidste, hvad der skulle ske.

Hvad der skete på lægens briks, har du fortrængt.

Men du husker den knugende stilhed på sovesalen om aftenen.

40

Og de intense smerter, som fulgte dig i flere år efter.

Her, mere end 50 år senere. Har du stadig svært ved at tale om det.

45 Det forstår jeg godt.

Tak for at du alligevel har delt din historie. Den er et vigtigt vidnesbyrd.

* * *

50

En tredje af jer. Elisa Christiansen. Har med rette spurgt:

Hvor var sundhedsmyndighederne?

55 Hvor var staten?

Hvor var de voksne mennesker, der skulle passe på mig?

Virkeligheden var, at det samfund, der skulle beskytte jer.

60

Det gjorde jer fortræd.

Flere af jer har fortalt, at I har båret smerten med jer hele livet. Følelsen af skyld
og skam.

65

At I mistede tilliden til andre mennesker.

Mange af jer har levet med fysiske og psykiske gener.

70

Og nogle af jer mistede helt evnen til at få børn.

Jeg kan nærmest ikke forestille mig noget mere ulykkeligt.

75

* * *

Det, man tog fra jer dengang, var noget helt fundamentalt.

Og noget, som ingen – ingen! – piger eller kvinder burde fratages.

80

Nemlig retten til at bestemme over sin egen krop.

Og her et larmende paradoks.

85

Prævention er for de fleste af os et tegn på frihed. Især for os kvinder.

Muligheden for at undgå uønskede graviditeter.

Men for nogle af jer blev det i stedet ufrihed.

90

Det, I var udsat for, var en uret.

Det var systematisk forskelsbehandling. Fordi I var grønlandere.

95

Og det var forkert.

* * *

Nogle vil måske spørge: Hvorfor undskyldte for noget, der er sket for mere end
100 50 år.

Hvad betyder det overhovedet?

Prævention uden samtykke. Prævention beregnet til voksne kvinder, men brugt
105 på barnets krop. Er forkert.

Det er det, vi markerer i dag.

110 En undskyldning kan ikke ændre på det, der er sket.

Den kan ikke fjerne den smerte, I hver især har oplevet.

Og den kan ikke give jer det tilbage, som I har mistet.

115

Men den er en anerkendelse af. At det, I var udsat for, var et svigt. Og nu tager vi ansvaret fra jeres skuldre.

120

Mange af jer har kæmpet i flere år.

For retfærdighed.

125

For at vi skulle lytte.

Og tage ansvaret på os.

130 Det gør vi nu. Danmark og Grønland i fællesskab.

* * *

135

Spiralsagen er et kapitel i vores fælles historie, som aldrig skulle have være skrevet.

Vi ved desværre, at den ikke står alene.

140

At vores fælles fortid rummer andre historier. Om systematisk forskelsbehandling. Og manglende respekt.

I dag siger vi undskyld til jer, det er gået ud over.

De grimme sider af historien skal ikke gemmes væk.

145

Tværtimod.

Vores fortid er fælles. På godt og på ondt.

150

Og jeg tror ikke, at vi kan få det ligeværdige og ordentlige forhold til hinanden, som vi ønsker, hvis ikke vi tør at åbne også de mørke kapitler.

Derfor handler den undskyldning, vi giver i dag, ikke kun om fortiden.

155

Den handler om vores nutid. Om vores fælles fremtid.

Og om den gensidige tillid, der skal være imellem os.

160

Så når vi står her sammen i dag. Jens-Frederik og jeg. Så er det med et fælles løfte.

At vi sammen vil arbejde for en ny tid. Med mere respekt. Mere ligeværdighed. Mere samhørighed.

165

For jeres skyld. Og for kommende generationer.

* * *

Det siges, at hvis man fortier et spøgelse, vokser det sig større.

170

I alt for mange år lukkede vi øjnene.

Det gør vi ikke længere.

175

Kære kvinder. Kære familier. Kære Grønland.

I dag er der kun en rigtig ting at sige til jer.

180

Undskyld.

Undskyld for den uret, der blev begået mod jer. Fordi I var grønlændere.

Undskyld for det, der blev taget fra jer.

Og for den smerte, det forvoldte.

190

På vegne af Danmark. Undskyld.

Kilde

195 Manuskript er taget fra stm.dk med tilladelse fra udgiver

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

200 Nomineret til Årets Danske Tale 2025, Socialdemokratiet, Undskyldningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/mette-frederiksens-undskyldningstale-til-ofrene-i-spiralsagen>

205

210

215

220